

345

1397. 13. eller 20. juli

Kalmar

Unionstraktat mellem Danmark, Sverige og Norge, udstedt af to ærkebiskopper, to biskopper, en provst og 12 riddere.

A: RA. B 3 Unionen = ny kronol. rk. 1672. Papir 30,2 × 43,7. På brevets underkant er påtrykt 10 segl, hvoraf enkelte fragmenter er bevaret. I øverste række 1-7 og i nederste 8-10. 1: Ærkebiskop Jakobs sekret (Ulfstand) af grønt voks, DGS. 24 og Svenska medeltida biskopssigil I nr. 28. 2: Ærkebiskop Henriks segl af grønt voks. 3: Rester af grønt voks, antagelig biskop Peders sekret (Lodehat), DGS. 167, cf. Niels Skyum-Nielsen, Scandia XXVI 31. 4: Rester af grønt voks, ikke identificerbar. 5: Rester af grønt voks, antagelig Karl Ulfssons segl, cf. Niels Skyum-Nielsen l.l. 6: Sten Bengtssons segl af grønt voks. 7: Rester af grønt voks, ikke identificerbar. 8: Algot Magnussons segl af grønt voks. 9: 10 Rester af grønt voks, ikke identificerbar, cf. Niels Skyum-Nielsen, l.l. 34-36, fejlagtigt identificeret som Peder Nielsens segl (Gyldenstjerne), DAS. 1084. 10: Rester af grønt voks, ikke identificerbar. På bagsiden med samtidig hånd *Huru thet war tal[er] i Kalmarn*. Og med noget yngre hånd *En dechthingen at thesse iii rike skole ewinne* (rettet med senere hånd til *ewinnen*) *bliue vnder en konung som giordh war i Calmaren* (de to sidste ord samt enkelte bogstaver forinden overskrevet med hånd fra 15 16. årh., der fortsætter) *ther koning Erich bleff kronit till konge wdi Suerrig 1397*. Registreret Kalundborgske reg. på indhæftet seddel (1429, cf. Aksel E. Christensen, Kalmarunionen 306), trykt ÆA. I 62, og af Stephanius efter afskrift i det tabte ms. A 7, trykt Danske Mag. 6. rk. I 23 – Aa: Vidisse 1425 11. september af notaren Henrik Romer på opfordring af biskop Jens af Roskilde (RA.) med seglbeskrivelse *eam integram ac quorundam in litera expressorum uidelicet Iacobi et Henrici archiepiscoporum et 20 Stenonis Beyntssøn militis ueris et saluis sigillis quorundam uero sigillis propter uetustatem aut alias quibusdam in parte quibusdam uero in toto fractis et corruptis inuenimus sigillatam et in inferiori parte litere consignatam*.

Fotografisk gengivelse: Rydberg, Sverges Traktater II bagest; Svenska Skriftprof I planche X; Danmarks Riges Historie II ved s. 382; Sveriges Historia till våra Dagar III, I 68; Schultz' Danmarks Historie II ved s. 192; Danstrup, Danmarks Historie I ved s. 132; Niels Skyum-Nielsen l.l. (seglene); Welander, Scandia XXVI 152-53 (bagsiden); Vårt Folks Historie IV 23; Politikens Danmarks Historie IV 479; Den svenska Historien II 109; Norges Historie IV 317; Jan Öberg 1977, billede 3 (efter s. 44); Aksel E. Christensen l.l. (løst bilag); Kalmar stads historia II 18; (Sesam), Danmarkshistorien, Middelalderen 3 58; Vivian Eting, Margrete den Første 79, 111 (2. udg.); Geschichte Schlesw.-Holst. IV, 2, 30 221; (Gyldendal og Politikens) Danmarkshistorie V 307; R. A. Olsen, Danmark i Verden VI 79; N. Skyum-Nielsen, Fruer og Vildmænd II 105; Margrete 1. Kalmarunionen 600 år, 32; M. Linton, Margareta 168; Danmark-Norge 1380-1814 I 99.

Tryk: Hvitfeld IV 138, fol. 611; Hadorph, Svenska Rimkr., Bil. 58 (*svensk oversættelse*); Holberg, Danm. Hist. I 509 (*efter Hvitfeld*), optrykt i Samlede Skrifter VI 381; Beskr. om det store Nord. Mon.s Stiftelse 8; Martens Reichsgrundgesetze I 16 (*tyisk oversættelse efter Holberg*); Nye Danske Mag. III 35 61 (*efter A*); Suhm XIV 410 (*efter Hvitfeld*) og 630 (*efter afskrift af Langebek*); Baden, Danmarks Hist. II 69 (*efter Nye Danske Mag.*); Jahn, Unionshist. 111 (*efter Hvitfeld*); Paludan-Müller, Observ. crit. 54 (*efter Aa*); Dahlmann, Gesch. Dänemarks II 72 (*udtog på tysk*); Aarsberetn. fra Geheimearch. II 28 nr. 9 (*efter A*); Brandt, Gammeldansk Læsebog 81; Reuterdaahl, Swenska Kyrkans Hist. III, I 41 (*udtog på 40 svensk*); Rydberg, Sverges Traktater II 563 (*efter A*); K. Vitterhets Hist. och Antiqv. Akad. Handlingar

N. F. 11,1 93 nr. 1 (*efter A*); Svenska Skriftprof I 22 nr. 16; Taranger, Kalmarunionsbrevet af 20. Juli 1397 (*efter A*); Norges gl. Love 2. rk. I 31 nr. 22, herefter Norske middelalder dokumenter 380 nr. 102; A. Neovius, Medeltidsakter 247 (*i udtog*); Lauritz Weibull, Scandia III 188 (*efter A*), optrykt i Nordisk Historia III 46; Gammeldanske Diplomer I 104 (*efter A*); Uldaler og Wellejus, Gammeldansk læsebog 5 149 (*efter A*), herefter Niels Åge Nielsen, Fra runesprog til nudansk 39 og 51 (*i nudansk oversættelse*); Aksel E. Christensen l.l. 303, bil. II (*efter A*); Den danske Rigslovgivning 1397-1513 22 nr. 2 (*efter A*) – Reg. Dan. nr. 2949*; Rep. nr. 4129; Finlands medeltidsurkunder I 472 nr. 1069; NPH-Nytt 1983,2 49.

Da brevet er udstedt i Kalmar, der på dette tidspunkt lå i Linköping stift, hvor Margrethedag fejredes 13. juli, cf. Helander, Ordinarius Lincopensis 377, kan man ikke se bort fra muligheden af, at skriveren har 10 fulgt sædvanen på stedet. Men da skriveren meget vel kan have tilhørt det kongelige kancelli, og Margrethedag i det øvrige Skandinavien fejredes 20. juli, cf. Grotefend, Taschenbuch 77, kan denne dato heller ikke udelukkes.

Brevet synes skrevet med samme hd. som nrr. 344, 384 og 419, cf. N. Skyum-Nielsen, Fruer og Vildmænd II 106.

15 *Tekst efter A:*

Allæ the thett[æ] breff hø[ræ] eller s[ee]* suo wel thom ther nw æræ som hær
 efter komme sculæ scal thet witerlict waræ at efter thet. at allæ thisse thry rike
 Danmarc Suerike oc Norghe meth en ræt endrecht oc sæmyæ. oc kerlich oc gothwil-
 ghæ. huars rikesens om sich oc meth radh. oc fulbordh. oc samthykke høghbørne
 20 førstynne wor nadighe fru. drotning Margretæ. oc meth allæ thryggiæ rikesens goth-
 wilghæ oc fulkomlicæ samthycet biscope. oc klerkæ riddere oc swenæ. oc ganze oc
 menæ rikesens almughæ i huort riket. om sich. war høghboren oc werdich første wor
 nadighe herræ koning Eric til en ræt herræ oc koning taken walder. oc wnfongen.
 ouer alle thisse thry riken. sidhen wpa sancte trinitatis søndach nw war i nafn
 25 faders oc søns oc then helghe andz hær i Kalmarn. efter allæ rikesens. gotho man-
 ne samthycet oc radh. bothe klerkæ. oc leeghmen. krunether. oc i koninglich stol
 seter. ouer thisse thry koningxrike meth then werdichet. som bothe i andelich oc i
 wærltzlich stykke. en ræt krunith koning. til bør. at besidiæ oc waræ ouer thisse thry
 koningx rike. Danmarc Suerike. oc Norghe tha war her i for^{de} tymma. oc stadh. en
 30 stadhelich. oc wbrydelich sæmye. fridh. oc forbindelse halneth. deythingeth oc ænd
 meth radh. oc samthykke then for^{de} wor herres koning. Erics. oc then for^{de} wor fru
 drotning Margretes. oc meth en ræt endrecht. oc samthykke alle rikesens radhgeuere
 oc men. aff alle thry koningxriken fulbordhet i thenne modæ som her efter følgher

16 s[ee]] herefter eller höræ A, Aa. 18 Danmarc] Danmark Aa – Suerike] Swerighe Aa. 19 høghbørne = høgh-
 borne, høgborne Aa. 25 Kalmarn] Kalmaren Aa. 29 Suerike] Swerighe Aa.

♦ Først at nw scule thisse thry riken. hafue thenne koning som ær koning Eric i hans lifdaghæ. oc sidhen ewinnelicæ scule thisse thry riken en koning hafue. oc ey flere. ouer alle thry riken. suo at riken. aldre at scilias meer om gudh wil. ♦ Sidhan efter thenne koningxens lifdaghæ. scal en koning ouer al thry riken weliaes oc takes oc ey flere. oc scal engte et riket. en koning takæ eller welghæ her efter. wtan meth fulbor- 5
 lich samthykke. oc endrecht allæ thrygge rikenæ. ♦ Gifuer. oc gudh thenne koning søn eller thom efter hanom kommæ. en søn. eller flere. tha scal en til koning weliaes oc takas. ouer al thry riken. oc ey flere. the andre brøthråe worthe meth annet her- scap. belente. oc bethenkte i riken/ oc dötter om han thom faar. tha gøre ther om. efter thy som laghen wt wiser. oc io en aff koningtxsøner om gudh wil. at tha noken 10
 til ær. at thisse thry riken hanom weliaes. oc han blifue koning. oc ey flere. som fore er sacht. ♦ Kan oc koningen barnløs frafalle thet gudh forbyudhe at tha rikesens radhgeuere oc men. en annen weliaes oc takæ. then thom gudh gifuer til nadhe. ther the efter theræ bestæ samwit. oc the witæ for gudh rætist oc skellixt oc riken nyttest wærae meth en ræt sandrecht. alle thrygge rikenæ. oc at engin sich her. amot setter. 15
 eller annet i dragher wtan som fore screfuit star. ♦ Oc sculæ alle thry koningxriken i en sandrect oc kerlich blifue. oc wærae. suo at engte et scal sich fran thet annet draghe meth noken twædrect. eller syndran. wtan huat thet enæ wpa gar. entich meth orlogh eller. meth andre wtlensche manne. afækt[æ]n. thet scal thom wpa ga. alle thry. oc huort thera annet behelpelicht wærae meth al troscap oc al macht thoc suo at 20
 huort riket blifuer. widh syn lagh oc ræt. oc koningen efter thy hanom bør at hafue ♦ Framdeles scal koningen styræ. oc radhæ meth sit rike i Danmarc. om hws og feste lagh. oc dom. efter thy. som ther ær lagh oc ræt. oc koning ægher oc bør at görae suo oc i Suerike. oc i Norghe. efter theræ lagh oc ræt. oc koning. ther ægher. oc bør at görae. oc draghes engin lagh eller ræt wt aff eet riket. oc wt i annet. the ther ey før 25
 hafuæ warit logh eller ræt. wtan koningen. oc huort riket blifue widh syn lagh oc ræt. som fore er sacht. oc huort bør at blifue. ♦ Kan thet oc suo wortha. at a. noket et aff thisse rike. orlogh. eller. hærsçyold wpa styrter huilket. et thorrae thet helzt kan worthe tha scule the andre tw riken nar koningen. eller hans embitzmen wpa hans wegna thom til sigher meth macht oc al troscap thet riket til hiehp. oc werghe komme 30
 huart thom worther til sacht. entich til land. eller watn. oc scal huort et riket thet annet til hielpe kommæ oc waræ som ther til bør wtan alt arct. thoc suo. at huor et riket.

1 Eric] Erik Aa. 16 koningxriken] herefter et c A. 19 afækt[æ]n] usikker læsning A, afæktan Aa. 22 Danmarc] Danmark Aa. 22-23 feste lagh] skrevet i ét ord A, Aa. 24 Suerike] Swerike Aa.

eller bathe tw. *thet* enæ til hielp komme. tha scal man i *thet* riket thom *meth* spisan
 oc kost oc fodher aff rikesens embitzmen. therā. nøthorft forese. oc bæring. oc scipe
 at landet. oc almughen ey forderuet worther/ en om thorræ. thienisto. løn. scadhe oc
 fenxel eller annet *thet* suo til rørir. ther stonde koningen thom fore. oc ey rikesens
 5 embitzmen. eller almughe ther om quelia eller a. talæ. then tidh. ♦ Oc ther riken al.
 eller noket theræ orlogh a. styrter aff wtlensc hær. tha scal sich ther engin *meth* hiel-
 peræthe take. eller werghæ. at han engin thianist plictigh ær. wtan til syt. eghit lan-
 demære. *thet* hafuom wi alle ouer gifuet oc samthycet. at en woræ scal. then annen
 hielpe oc følghe i huilket rike *thet* nødh gørs. for then sculd at al thry riken. æræ nw.
 10 oc worthe scule. wnder en koning. oc herræ. oc blifue ens som et rike. ♦ Hær *meth*
 scule alle feydhe. oc twædreht som mellom riken her til aff longe forlidhnæ tymæ
 warit hafue. næther legges oc aldre mer wppas eller wp draghes oc aldre mer et rike.
 orloghe wpa *thet* annet. oc engte *thet* wp draghe. ther orlogh. eller wsæmye ma aff
 komme. wtan blifue alle. som eet rike wnder en koning som fore er sact. oc scal huor
 15 man høggher. oc lagher. widh ræt. oc lagh blifue. oc sich nøghe lade i lagh. og ræt. oc
meth engin døthfeydhe. eller. annen wræt eller høgghmod. noken then annen for-
 thrykke. eller wforrætæ then ther mindræ formæ. wtan alle scule ræthes gudh oc wor
 herra koningen. oc alle stonde hans budh efter thy som til bør oc hans embitzmen.
 the han til setter wpa synæ wegne. oc ræte ouer thom som her. amot bryde. ♦
 20 Worther oc noken i noket riket fridhløs eller biltogher eller forflictogher i annet rike.
 for syn rætæ brut. tha scal han suo wel i *thet* enæ rike wara fridhløs. som i *thet*
 andræ. oc scal hanom engin heyne. eller forsuaræ. wtan huor han worther. a talæther.
 oc a kerther ther scal man ouer hanom rætæ efter thy som han brut hafuer. oc ræten
 til sigher ♦ *Item* om nokræ deythingen. eller ærende worthe wpedhe eller om talit
 25 *meth* fræmethe herræ. eller stædher. eller thorræ budh. til wor herra konigen i huil-
 ket rike han tha ær stedder tha hafue han oc hans radh the tha nær æræ stedde io.
 nokra aff huort riket thes macht. huat han oc the ther om gøre oc ende wpa thisse
 thry rikes wegna huat guthelixt oc skellixt. oc nyttelixt ær til wor herra konigens. oc
 thisse thry rikes gagn. ♦ *Item* scal man al thisse forscrefne stykke oc article suo gøre
 30 oc holde som fore screfuet star. oc thom suo wt thydhe. oc menæ at *thet* wardher
 gudh til hedher. oc wor herra koningen. oc riken til gagn. oc gotho oc fridh. oc at

2 rikesens] *rettet o.l. fra koningxens A.* 3 thorræ] *herefter overstreget fenxel A.* 8 at] *rettet fra oc (?) A.* 15 man] *herefter gennemstreget widh A.* 16-17 forthrykke] *forstyrke Aa.* 17 formæ = forma, formaa Aa. 19 som] *med s*
rettet fra t med abbreviatur A. 20 i (1.)] *herefter gennemstreget theta A.* 20 forflictogher] *med f (2.) tilskrevet o.l.*
mellem r og l A.

huor lade sich nöghe i lach. oc ræt. oc wore *thet* suo. at noken wore. *som her*. amot
 wilde gøre. at alle the aff thisse rike. hielpe wor *herra* koningen. oc *hans* embitzmen
som han ther til setter *meth* goth tro. oc al macht *thet* at styræ. oc ther ouer at rætæ
 efter thy *som* ræt ær. oc ther widher bør. ♦ Framdeles scal wor fru drotning Margre- 5
 tæ. styra oc besidiæ radhe. oc beholde i *henne* lifdaghe wh<i>ndrit *meth* al ko-
 ninglich ræt engte wnden taket. efter *henne* vilghe alt *thet som* *henne* fadher. oc
henne søn *henne* wnte oc gafue i thorræ lifuende liff. oc i thorræ testament. oc suo i
 Suerike *henne* morghengauē oc annet *thet* rikesens men i Suerike hafue *meth* *henne*.
 ouer enæ dræghet oc samthycet at hwn beholde scal/ suo oc *henne* morghengauē i
 Norghe. oc *thet* *henne* herræ koning Hakon. oc *henne* søn koning Oleff *henne* ther 10
 wnt. oc gifuet hafue bothe i thorre lifuende liff. oc i thorræ testament oc et mughe-
 lict testament at gøræ efter sich. oc *thet* at holde. thoc suo. at landen. oc slotten.
 komme igen frii oc wmbuoren til koningen nar hwn dør wtan suo mange pæninge.
 oc gotz. *som* hwn mughelica bort gifuer i syt testament. *som* fore er sact aff *thetta*
 forscrefne *som* *henne* ær bothe gifuet. oc wnt. at *thet* stadicht. oc fast blifuer oc hol- 15
 des. oc huat hwn hafuer alle redho til foren fran sich antworthet eller gifuet eller
 bort guldet eller lent i thisse thry koningxrike i gudz hedher. oc *henne* wene oc thie-
 nere at *thet* oc blifuer stadicht oc fast. efter thy *som* *thet* er giort. oc at koningen oc
 rikesens men i thisse thry koningxrike. hielpe *henne* *thetta* forscrefne at besidiæ oc
 beholde oc beskyrme oc werghe. oc at heynæ i goth tro i *henne* lifdaghe wtan arct 20
 om *thet* nødh görs ♦ Wille oc nokræ *henne* i thisse forscrefne stykke wforrætæ. eller
henne her i amot at gøre arghæ eller hindræ i nokræ modæ tha wille <w>i i goth tro.
meth al macht wære *henne* ther i behelpelike at scipæ *henne* ræt ouer *thom*. *som* *thet*
 gøre oc wne wi h[e]nne at hwn ma takæ gudh til hielp. oc *thom* *henne* hielpe wil-
 ghæ. at sta ther amot. oc werghæ sich wforwit. ♦ Til mere beuaring alle thisse for- 25
 screfne stykke at the scule stadighe faste oc wbrydelicæ blifue. ewinnelica *meth*
 gudz hielp. oc i alle mode. oc *meth* alle article *som* fore screfuet star oc at breff scu-
 læ gifues wppa perkman screfne. tw aff huart rike suosom ær Danmarc. Suerike. oc
 Norghe. ludende i alla modæ. oc *meth* allæ artikele *som* hær fore screfuet star. oc
 sculæ incigles *meth* wor herræ koningens. oc wor fru. drotningens oc rikesens radz 30

5 wh<i>ndrit] whndrit A, vhindret Aa. 6 vilghe] med v rettet fra s eller f A. 8 Suerike (1.) (2.)] Swerighe Aa. 10
 Oleff] Olaff Aa. 14 hwn] herefter gennemstreget muh eller muli A. 22 <w>i] i A, Aa. 24 h[e]nne] papiret beskadi-
 get, efter h ses begyndelsen til e (?) samt nasalstreg, ne på følgende linie A, *henne* Aa. 27-28 oc at breff sculæ og
 wppa] på rasur A. 28 Danmarc] Danmark Aa – Suerike] Swerighe Aa.

oc mens. oc k psth es incigle aff huort aff thisse thry rike. Danmarc. Suerike. og Norghe. ♦ Oc at alle thisse stykke.  r e suo tal dhe oc ende. oc at the i alle mod e suo fuldraghes oc fulkommes oc blifue scul e som fore screfuet star tha hafuom wi I cop. oc Hinric. aff gudz nadh. erchebiscop e i Lund oc i Wpsal e. P ether oc Knut
 5 meth samma nadh. i Roskilde oc i Lyncopunk. biscop e. Karl aff Toft e I nes Anderss on. Sten Beyntss on I nes Rut. Thure Beyntss on. Folmar Iacopss on Erenghisl. P ether Nielss on aff Agarth. oc Algut. Magnuss on riddere Arent prouest i Oslo. Amund Bolt Alff Harilss on. oc Goute Ericss on riddere. ladit wora incigle meth goth wilgh e henges f[o]r thetta breff. ♦ Scriptum. Kalmarn. anno domini. m^occc^oxc^o sep-
 10 timo die beate Margarete. uirginis etcetera.

346

1397. 16. juli

Deventer

Notits i staden Deventers regnskaber om udbetaling til Johan van Limburg, der var rejst til Haag med Deventer bys brev ang ende gods indskibet til Sk ne.

A: Deventer byarkiv. Rekening van Geliis van Arnhem 1397 22. februar-1398 22. februar f. 4v.

15 Tryk: De stadsrekeningen van Deventer I 1394-1400 210.

Margrete dag falder i Holland p  den 13. juli.

Tekst og arkivalske oplysninger efter De stadsrekeningen:

Item des manendaghes na sente Margreten dach bi Iohan van Lymborch die in den Haghe an den hertoghe van Hollant was ghelopen mit onser stad breve alse van den zaken dat onse burgher guet alse hoer ghewant dat sie ghescepet hadden up
 20 Schonen te vuren dat hem die Hollanders nemen daer men daghe af hoelden solde. daer hi ene wile tiit omme lach ende wachte der antworde 3 gulden.

1 Suerike] Swerighe Aa. 2 at (1.)] mgl. Aa. 4 I cop] I cob Aa – Wpsal e] Vpsale Aa – Knut] Knwt Aa. 5 Roskilde] Roschilde Aa – Lyncopunk] Linc ping Aa – Karl] Karl Aa – Toft e] Tofft e Aa. 6 Anderss on] Andersson Aa – Rut] Rwt Aa – Iacopss on] Iacobss on Aa. 7 Agarth] Agardh Aa. 8 Amund] Anund Aa. 9 f[o]r] fore Aa – Kalmarn] Calmaren Aa. 10 etcetera] mgl. Aa.